

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Emil Fönsson*
Härad: *Luggude* Adress: *Hornsborg*
Socken: *Wäsby* Berättat av: *J. S.*
Uppteckningsår: *1941.* Född år *1861* i *Wäsby*

Uppteckningen rör *Min egen biografi. (Forts. fr. föreg.)*
Han hette Per Larsson Lenander. Hade gjort va-
rit skräddare, men blivit gift med en rik bond-
dotter på Skånska slätten. Han gav sig att stu-
dera till prest, men blev (efter egen utsaga) kugg-
ad på några ord latin, vid examen. Emellan
terminerna ställde han till med privat-skola.
Jag slutade att gå i skola innan Olsson flyttade
från Wäsby, men jag saknade vår gamle Löttervall
som bland annat även lät oss läsa botanik, och om
sommaren, när insamlat blommor, uppvisade han
dem och ontalade deras namn, och ännu kan män-
ga latin-namn sitta kvar i minnet, från den

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Tiden: När jag var 11, 12, 13, 14 år, även under tiden jag gick i skolan, legde bönderna mig att göra deras uppläsor i sörmanstjänsten. Jag skulle således gå och läsa för prästen. Vi hade en pastor, som var från Men och hette Olof S. Sandahl. Han var "liten på jorden, men stor i orden", betygsligt under tre alnar lång, men troligen över tre alnar rundt om magen. Således en ovanligt tjock man. Han var han ute och gick så hade han alltid en mycket lång fläckt rock ("conjur, smällpriska rock") och styv rundkullig och bredskyggig hatt. Han kom ofta in i skolan och då skulle vi ju alla resa oss upp i bänkar och buka oss. Men aldrig har jag hört någon som haft sådana

knarrande ("knirrande") stövelar som de pastor Sandahl hade. Det ansågs mycket fint i den tiden. Oaktat ny sockerstuga var uppförd på prästgårdens gårdsplan, så skulle ändå confirmations-skolan hållas i stora prästgårdsbygg-
nadens sal. Då hade pastorn endast att spika-
ga nedför en trappa till förstugan utanför salen. Vi
voro 40 confirmander, men halva antalet var Vik-
ensboar. De skulle gå den mil-långa vägen, fram
och åter 50 a 60 dagar om vintern. Vi fingo aldrig
reda på vilken dag vi skulle komma nästa gång,
utan det skulle pastorn pålysa i kyrkan, för vi
skulle bli områ tungna att gå i kyrkan, och voro
vi och dertill befälde att om möjligt varje söndag
gå i kyrkan. Men många veckor fingo vi gå två gån-
ger i veckan och då måste pastorn meddela oss
vilken andre dag det skulle bli läsning. Vi hade

lösa bänkar liksom i skolan, men inga bord.
Sex a sju personer på varje. Innan pastorn
kom ner om morgnarna (han bodde på övre vaning-
en) så var det ett rätt bullersamt lewne i salen.
Pojkar brottades och vätte bänkar, eller brukade
Vikboarne kasta sten på oss Wäsby boar. De
gingo nemligen förbi en grusbunke med vitt vas-
kert grus vid Anders Pål i Hustofta. Och detta grus
fylde i fickorna, med ärt- och bönstora stenar.
Flickorna voro placerade längst bakom gossarne,
och Vikbogossarne framom flickorna, men bak-
om Wäsby gossarne. Således kunde Vikbogossarne
kasta framåt på oss som sätte der framme. Så
den främste bänken satt jag och pojkar från Wäs-
by och bredvid mig den "vägelige" Ludvig Larsson
från Tornarna. Han hade N: 4 i byn, så han
fick lägsta nummer. Prästen satte oss efter

ACC. N:R. M. 7137:5.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

nummer i kyrkbooken. När så lammets rätt
ofta blev alldeles för stort, då pastorn ej var när-
varande, brukade den gamle snälle kyrkoherden
Talm komma och öppna dörren och stillsamt
stå och titta in på oss. Men vid sådana tillfälle,
gjorde nämnde Ludvig Larsson "lång näsa", genom
att sätta ena handen framför den andra och spärra
ut fingrarna. Den gamle prästen drog sakta igen
dörren och lammets fortfor. När så Vikboarna "lärst" oss
med grusstenar och nötskal, så blev tyst när
pastorn dumdrar med hastiga steg ner för trappan.
Nu blev hans knarrande stövlar överröstade av sm-
äll på smäll av krossade nötskal och små grus-
stenar. Genast blev han blossande vred och mätt

och jämt kunde styra sig medan han läste över
 -gonlönen. Men derefter röt han och trampade
 i golvet och frågade vem der kastat stenarne på
 golvet. Alla tego, men efter något besinnande, om-
 talade en av flickorna att Wikens pojkarne tagit
 stenarne vid Hustofta i en grusbunke vid Anders
 Tälssons. Det fanns ej och har aldrig funnits sådant
 vitt grus i Wikens socken, utan deras grus liknar cliff-
 -tiska flata njurformiga kakor, känt i hela nejden
 för Wikensgrus. Rödgrått till färgen och fastnade
 aldrig som väglagningsmedel. En skrapa fingo de
 syndfulle och nästa gång förbyttes stenarne i pa-
 perstussar och nötskal, men frestelsen var stor
 med Anders Täl's grusbunke, ty de gingo ju direkt
 förbi var gång och då var det så bekvämt att ta
 en handfull. Prästen märkte det nog, men sade
 sedermera ingenting derom. Efter att hava gått

ACC. N:R.

M. 7137:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

till prästen 30 a 40 gånger, så skulle vi "stå på kyrkegolvet". Vi blevo confirmerade och ingen blevo tillbaka-visad. Kyrkan var proppfull av försam-
lings-bor från båda socknarna, och hölls alltid
Confirmationen i kyrkan, som en stor högtid.
Sista gången vi voro hos prästen, tog han oss med
sig in i kyrkan och anvisade oss var vi skulle
stå och hur vi skulle förhålla oss, i öfrigt vid con-
firmationen. Vi visste vi genom föregående års-klas-
sers berättelser, att vi vid avskedet, då prästen
gick ut genom sakristian, att vi skulle gå efter
och tacka, samt därvid överlämna en penninge-
gåva, efter vars och ens goda vilja. Prästen hade
också påtagit en bra kapp, med vida fickor

Skriv endast på denna sida!

der han hastigt kunde stoppa ner pengarne med vänstra handen, medan han tackade med den högra. Han fick nog i medeltal en fem kronor av varje confirmand; några mer och några mindre. Kort efter confirmationen, upplyste den nye skol-läraren att han höll privatskola. Jag och några pojkar i kringliggande byar, anmälde oss. Vi voro ialles 14 stycken. Vi skulle räknas någon timme, ha sångörning någon tid och disputation vissa tider. Elever voro: August och Johannes Gudmunds-söner från Ingelsträd och Brandtorp, Johannes Larsson Brandtorp, Bengt Nilsson Fjörrest, Lars Johansson och Axel Larsson Gössarp, Jag, Ludvig Rasmussen, Janne Linderöth Wäsby, Nils och Jens Andersson och Magnus Nilsson Wäsby och bröderna Knut och Thomas Nor-man-son Lvenningstorp. Jag och Lars Johansson i Gössarp gingo igenom våra skolräkneböcker.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Men befanns läraren ej ha större kunskaper än
vi två, men de andre som ej kunde beräk och enkel
"regulade tri" hade ju ryttat av undervisningen.
Men det blev snart icke mycket räknat. Skollä-
raren föreslog oss, att vi skulle lägga i hop "sala"
till några liter vin (en kanna) att börja med varje
kväll och det kunde köpas hos A. Nilsson Jor (Kmal-
len i Wäsby) i huset bredvid skolkaset. Det var
något ljusgult vin, troligen kruskärs eller liberten-
vin, ej så litet rusande. Vi elever skulle hålla
oss med lyse och den som skulle gå in i butik-
en efter stearinljus paket, det blev pigan, när
hon skulle hemta vinet. Jag och vi alla, lade
vår tribut, men sedan jag och Ludvig Rasmussen

smakat vinet, försatte vi oss, att endast taga
ett enda glas derav. Lenander gjorde då mycket
narr av oss, med det gamla ordspråket: "att den som
sviker i dryckjöm, han sviker ock i andra styckjöm".
För den skull, lade vi, varje gång, vi voro samlade
vår andel till vinet, som ökades i quantum, allt
mer, Men vi druckes endast ett glas varje kväll.
Jag försvarade mig med, att det icke kunde kallas
att svika, utan snarare att göra mer än min
skyldighet. Således skulle jag ju vara och blev
utvald till sekreterare i disputationsskolan,
och under hela tiden var det ingen av de andra
som vågade överta sysslan. Vi sjöngo flerstäms-
migt Bellmans sånger efter noter, men det
mesta var skollärarens dryckes sånger och
kärleksvisor, som han ständigt på katedern ut-
förde omväxlande med historier. Allt detta

ACC. N:R

M. 7137: 11.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

skulle försiggå inför omsorgsfullt medrullad ger-
diner. Jag minns ej vad vi skulle betala i veckan, vid
fyra kvällars undervisning, men efter ett par veckor
minns jag, att han behövde få jämt dubbelt så mycket
och på samma gång endast 2 kvällar i veckan, d. v.
s. hälften arbetstid. Vi gick ju alla in der på och
det fortgick åter ett par veckor. Men så blev det
trevliga skolväsendet lockande för andra barns
domar, att stå runt skolhuset utanför och lyssna.
En grväll åtvärnade jag Janne Linderöth, att ej supe
mer, annars bleve han "full", men han lydde ej. "Gå
ut nedan du kan". Nej, han drack fortfarande. Ett
tv tre måste han kräka i bänken. Då äntligen
gick han ut och som det var mörkt ute, så för

han omkring i hela skolgården, innan han
hittade genom grindarne, samt svor och domdra-
de över de församlades frutten. Efter den tiden blevo
vi förargade på en sådan skola och slutade alla,
som genom en tyst överens-kommelse. Denne
Lenander tjänstgjorde någon gång som orgelpulare
i kyrkan, ty den gamle klockaren Nyman var sjuklig
och döv, så han troligen ej hörde orgeln, när han spelade.
Lenander hade kärleks-historier som gjorde att hans
hustru tog hem till sina föräldrar (de hade inga barn). Han
brukade jaga skator och kajor och äta dem. Efter
några år flyttade han uppåt landet, där han skol-
at blivt präst, sådes det. Men kort efter den nu
omnämnda Lenanderska skolan, var det en spö-
kapten, N. J. Andersson i Västerås, som nyligen
gift och kommit till byn, förklarade att han bru-
kade alltid om vintrarne, då han var hemma, hålla

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

~~Uppteckningen rör~~ skola, för att räkna och fördriva
tiden. Det var utspäddt och gnat vi, till
större delen samma lärjungar som hos Linan-
der, men även några andra, beredvilliga att gå
i skola. Vi voro: Lars Johansson, Axel Larsson, Nils
och Anders Larssöner, Gössarp, Magnus Jönsson Löf-
skog, Jag, Ludvig Rasmussen, Wäsby, Johannis Jön-
sson Mäarp, Arvid Normansson Leemingsstorp.
Mycket mörkt var det, och i tur och ordning skul-
le en av oss ha med sig en rakett stearinljus.
Vi skulle samlas i skymningen, i ett stort
rum i den ena lagårds-längan, inredt till bak-
stuga, med stora bord löfande rundt väggarne

och en stor gammaldags, lärrikhet de två kväl-
lar i veckan vi skulle komma. Här gick åter
jag och Lars Johansson igenom våra Algebraproblem
er och ingen mer än vi två. Kaptenen var inte hem-
ma der, så vi övade oss själva. Men han hade en
lärobok i Trigonometri som Johansson och jag, ären
studerade. Men som det oftast avslutades sam-
manträdet med skepparhistorier och skämt, med
ritande av rebus på griffeltavlorna, så drog det ut
på kvällarne till klockan 10 a 11. Om 5 a 6 veckor
bjöd oss kaptenen på förtäring och mottog ingen-
ting i ersättning, utan tackade oss för angenämt
tidsfördriv. Om somrarne var jag redan un-
der skoltiden, det vill säga, då det gjordes uppehåll
från 15 juli till 1:ste oktober, var jag och arbetade
hos timmermän och byggnads-snickare. Hos tre
olika byggsnickare arbetade jag på och förfärdigades

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

tio stycken borings-hus och endast en lagård. De
sex husen voro dels i vår by, och dels ej längre ifrån hem-
met, än jag kunde gå hem om kvällarne, men 2.
borings-hus byggdes nere på Höganäs fiskeläge. Jag
var 12 år och hade tröskat ut grödan, tillsammans
med min far, om vintern, med slaga "plejel".
Det året var jag med en byggmästare Johannes
Eliasson Nilsson, från Halland, Svensk Amerikan,
inflyttad till vår by. Jag skulle ha 75 öre om dagen
och föda mig själv, men middagsmålet skulle
han bestå. I betraktande av att en utlärare gesäll,
antingen snickare eller smed, ej kunde få mer än
3,50 kronor högst fyra kronor i veckan och maten

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så ansågs det för bra betalt. Lön dessa hus, på
Höganäs, voro så långt från hemmet, att jag inte
kunde gå hem, varken att äta eller logera, så sku-
lle byggmästaren skaffa en gammal säng, der vi
kunde ligga, jag och en annan arbetare, på en
loge, som tillika utgjorde vår verkstad. Naturlig-
telt jag således ha med mig för veckan och om
lördagskvällen gick jag hem. Om måndagsmor-
gonen måste ja ha med mig en grovbrödsraka, en
speke-fläsk, stycke smör, ost, ägg, uträknat för ve-
kan. Men så befattade sig vår gudfruktige bygg-
mästare inte om att anskaffa någon säng, un-
der de förste 2 veckorna. En något över 30 årig
snickare ifrån Tunneberga, som hette Ola Olsson

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7137:17.

17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

skulle vara min arbetskamrat. På stället, der
logen vi skulle använda till verkstad, var belägen
var ej plats, utan vi måste låna hus hos en fisk-
are som hette Nils Olsson. I hans hö, på en gälle
med långt emellan gälla stängerna och allt för-
litet hö i hans eländiga lagär, der det fanns en enda
ko. Lön det var i början av april och rätt kallt,
då vi skulle krypa i höet, med kläderna på lik-
som luffar. Ej en tomsäck till täcke eller något
annat än våra rockor att hölja på oss om nätterna.
Detta gjorde att vi frös, så att ingen sömn kunde
ifrågakomma, förr än en och annan blund med
våld övermannade oss, fram på morgnens. Men
frös vi om nätterna så fingo vi svettas om dagarna.

Skriv endast på denna sida

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vi skulle finhövla alla klädesbräderma. Såga ut
alla ribborna, finhövla och kejla dem i kanterna, plöja
och stryka alla loft- och golvbräderma, förutom tim-
merarbetet med uppsättningen. Vi skulle begyn-
na arbetet klockan fem om morgonen, frukost klock-
an 8. Middag klockan 12-1. Omrafton kl. 5 och sluta
kl. 8 på kvällen. Det var säkert en halv mil till
Wäslö, kyrkoby, om byggnästaren gick till sitt
hem, nära mitt hem, varje kväll, och kom igen varje
morgon innan eller kort efter klockan ringde fem på
bruket. Visserligen kunde han någon gång dröja över
fem, om högst sällan. Endtligen anskaffades en gam-
mal säng och en sänga-dyna. Halor och våra dagsklä-
der fick utgöra resten sängkläder. Sängen ställdes på

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

logen. Der lågo den gamle snickaren och jag
ganska godt, men der var förförligt dragit genom de
stäte dörrarne och öppningarne vid "lejderna". Men
2 sorters fridstörare var det alltid. Den ene sorten
var 12 a 14 stycken ällingar (ank-ungar) som först
hela kvällen till kl. 10 a 11 tiden sprungit rundt huset
och gnällde pyrr, pyrr, pyrr, till dess de funno någon fri-
stad. Men så lika dant vid kl. 3 a 4 om morgnarna,
pyrr, pyrr, pyrr, om man vaknade. Den andre sortens frid-
störare, var 14 a 15 stycken höns-kycklingar. Dessa voro
så stora att de kunde flyga vartän de ville. Om
dagen hade vi inte så mycket ont av dem, men
bort emot kvällen flögo de opp och valde sitt sitt ställe

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

för natten, på "kanalijälkar" och stänger opp i
sparrverket även över logen. När kväll drevs vi
dem undan, så de måste flytta längre bort, men de
hivades med varandra och när vi hade lagt oss, för-
flyttade sig åter och komms att sitta över oss i sängen.
Då måste en av oss opp igen och med en lång ribbla stö-
ta till dem så att de flyttade över neutralt område.
Men så om morgnarna begynte de gala och väcka oss
kl. 3 a 4. Vaknade vi så hörde vi ällingarne också
rännande utanom väggarna. Den gamle snickaren
lät mig oftast ligga då han åter hörde väck hyckling-
arne, ty han ömkade sig över mig då han såg hur
jag fick slita och hur trött jag var. Såsom exempel

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

anføres, att då vi kommit igen från middagen kunde ibland vara 10 a 15 minuter kvar av timmen, och att jag bara lade mig i halmen, genast somnade. I själva verket fick jag arbeta hårdare än han, ty jag skulle draga ox- och ploghövlarne som han höll dem endast till styr, och skulle det slipas så skulle jag dra slipstenen, men han hålla eggjärnet på endast. Vi hade middagsmat stället omedelbart bredvid Höganäs gästgivaregård, hos en enka som kallas Hotellstina, vars dotter skulle gifta sig med den som vi byggde huset till. Hon hade 7 a 8 matgäster att laga mat till.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Pilocken / 2 var bestämt till oniddagstimme och ganska säker var hon. Vi hade endast tre eller fyra minuters väg att gå från arbetsplatsen. Livlig diskurs alltid under onättiden. I synnerhet en gammal onan, även från Tunneberga, som hette Måns Nilsson, kunde hålla mig uppe. De gamle hade två kronor om dagen och fö sig själva, men vad Stina tog för middag vet jag ej, kanske 67 eller 75 öre. Vår byggnästare spisade aldrig der. Han åtog sig ett husbygge till, ej långt ifrån det första, och vissa dagar kommen derade han oss dit, dels att resa oppr timran, dels andra

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

trödiga arbeten. Vid takstolens rening på
det senare huset, regnade det mycket, och dervid
blev allt slippigt och glatt, så att nära var att o-
lycka inträffade. Byggmästaren släppte en bjäl-
ke som föll på en gammal oron Låne Persson i Flön-
inge och slog honom på huvudet så att han bet hål
på tungan och blodet forsade av huvudet, men han kom
sig. Två gånger föll sonen på stället ned och gick
lyckligt, ävenså med mig då jag måste hoppa ned
genom slint på ledden. Det första huset blev
så vida färdigt ut på sommaren. Helt blev det
och strängt fick jag arbeta, men den dragige
sängplatsen och oron bekorn mig icke väl, ty

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jag fick hosta, huvudvärk och snuva. En vacker dag tog huvudvärken överhand och jag kunde inte sitta. Det var nog en eller två dagar till veckans slut och byggmästaren ville jag skulle hålla i till veckans slut och den gamle Ola Olsson såg också att jag knappt kunde gå stadigt. Jag måste försöka att gå hem. Min matkorg fick jag och gick. Men jag höll flera gånger på att lägga mig i landsvägs-gropen av feberanfall och plågor, under vägen hem. Jag måste ligga sjuk i 3 dagars tid. Efteråt kom jag åter med samma byggmästare att bygga 2 hus, boningshus och lagård, hos en möllare Gudmund Turban i Bräcke, där iskan slog ner. Men deremellan kunde byggmä-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7137:25.

25.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

staren och jag gå, morgon och kväll, till och från arbetet. Till Högånäs-huset kom jag aldrig mer förr än jag skulle skjutsa för prästen, när det vid jultiden skulle vara bröllop. Aldrig fick jag ut hela mitt tillgodohavande hos byggnästern. Detta år hade jag slutat att gå i skola och om vintern, emellan som jag hjälpte till med plejla-tröskningen, så när det blev vackert väder, rot-högga, min Far och jag, eker-träd i skogen. I vår närhet hade en träpten N. P. Andersson såldt 50 stycken eker till skepps-timmer. Skogen var "urskog" med alnstjocka stammar. Träden skulle tas opp med rötter, ty marken skulle odlas senare. Detta rothygge var inte något latmans

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 7137:26

26.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

göra. De som ej förstod trodde att de hastigt skulle bringa omkull en stor ek. Men desto mera de skyndade sig, desto fler dagar varade det och det var till och med de som genom sin brådska gjorde det omöjligt att fortsätta, utan måste gå ifrån trä och låta någon mera erfaren person överta arbetet. Var gång vi hade färdigt att fälla en av dessa skogens jättar, så skulle jag springa fram till gården och underrätta Träptenen och hans fru, att nu hade vi färdigt för fällning. Jag fick då ett 60 alnar långt tjockt rep som höll till storseglet i en skuta, att låna. Med ändan av repet kröp jag upp i ekens så högt jag kunde och gjorde fast repet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7137: 27.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Dersefter gjordes avhåll på passande avstånd
om ett mindre träd. På den spända linan
hängde sig på oragen, min Far, jag och kapten-
en och tillfälliga arbetare eller snedhjälpare, då
den åtdrog linan om avhållsträdet, efter-
som den kunde svigta vid "birningen", som
det kallades. Mer och mer drogs trädet på sned
och slutligen blev dess egen tyngd så överlägs-
en att den seklergamle jätte-ken störtade
till marken, dervid åstadkommande ett
brak, då alnstjörka grenar bräcktes som tänd-
stickor och rothorzen drogs upp ur jorden. Detta
"brak" hördes vid lugnt väder, flera tusen meter

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

från platsen. Det var juist detta hör- och
skådespel, som lockade ägarne att höra och se
derpå. Vi som arbetade tyckte också att det var
det trevligaste momentet under hela tiden och vo-
ro villiga att hjälpa varandra om så påfordrades.
Ibland då jag var uppe i trädet och gjort repet
fast, så kunde de der oss på marken som gör-
de fast avhället, inte berga sig (giva sig till tals)
tills jag kom ner igen, utan kände efter hur hårdt
det stod och jag minns hur jag knappit hann ner
utan att hoppa, innan trädet begynte dala till sitt
fall. Vi fingo i gälleslöv, endast rot-knuten, samt
alla förra grenar och de rötter vi huggit lösa

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

och dragit fram ur jorden. Men dessa rothnutar
var så stora och lågo vanligen i moras, så
de inte alltid kunde höras hela från skogen,
utan måste fläckas sönder på platsen, med stora
järnkilar (viggas). En rothnuta tog med sig en
stor sten och den lyckades vi avlägsna så att
i rot-korgen uppkom ett så stort valv, att då
vi ställde ek-rot-knutan på gården befanns
att präktigare hundkoja ej kunde finnas, sta-
digt, varmt och vattentätt och fick tjäntgöra som
"hunnabo" i 10 tals år. Det kunde behövas en eller
två dagars arbete för oss bägge att fälla en
stor ek, men stenar eller oätkornliga sidoträd

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Kunde förlänga arbetet ibland. Om somrarna var jag visserligen något i hemmet och höstade, men även hos andra, samt längre ut mot efterhöst och vinter, hos bönderna och hjälpte till vid tröskning med hästvandringsmaskiner och var kusk eller annan medhjälpare. Aldrig var jag syestölös. Till lejden bond-drängs-plats redan vid 12 år med 10 riksdalers lön, då 40 års dräng fick 70. Jag avböjde, men den gamle Truls Nilsson sade, då jag och han var i loggsvet och han skulle lava rågen: "Du vore värd hundra riksdalers lön om året, om du vill läa (legs) de (dig) här." Men jag hade redan då blivit en slags hjälprede i byn. Sexmån-

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

- tjänsten skulle jag utreda. Alla begravnings-
- biljetter skulle jag skriva, (det fanns intet accidens
- tryckeri, i vår ort, på den tiden) och ofta skulle jag
- tillika gå omkring med biljetterna, även i närgräns-
- ande socknar. Det skulle dröjt för länge med posten
då ej landtbrevbärare funnos. Bokmal var jag
alltid och att föra böcker över sina inkomster och
utgifter gjorde jag redan i skolan. Alla pojkar
skulle ju köpa på Ryd's stormarknad eller av gäst-
- farihandlare så kallad "Notesbok" vackert för-
- gyllda och med en liten blyerts vidsittande i
en slöif. Denna penna var och verkligen av bly
som fastsatts i en träpinne och kunde röd-

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

torvtigt skrivas dermed fastän det blev blekt.
Efter att varit hemma och periodvis arbetat vid
lantbruk, kom det sig att jag blev anmodad om
att antaga månataliga tjänster hos Gästgivaren
H. W. Schweitz i Höganas. Han hade då både Hotell
Höganas och Höganas Gästgivarvärd ("Schwitz Hotell").
Han utlovade 15 kronor i månaden, allting fritt, men
egna kläder. Som skulle jag få för söndagstjänst
göring i Tivoli en krona för varje söndag. Han var
en Slesvig Holsteinare som var just ej mycket
ordhållig. Mitt arbete bestod i att tappa brännvin
och alla slags spritdrycker, på flaskor, dunkar och
ankare, från lagret i spritboden, skriva ut räkning
derpå till kunderna som hade att betala till en

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

särskild kassörska, som residerade bakom en
disk i en avskränkning vid dörren. Denna kass-
örska skulle även sopa golvet och strö sand på det
utanom diskarne. Vi skulle öppna något innan
klockan fem om morgnarna och ej stänga förr än
efter klockan 10 eftermiddag (kväll). Bruks- och gruvar-
betarne skulle ju begynna kl. 5, och alltid stod kö
om morgnarna och alltid kom någon när vi satte
trälämnarna för fönstren kl. 10 om kvällarne och ville
köpa brännvin. Vi måste då låta dem gå om än sent.
Men så befodrade att jag utom accordit skulle
hjälpa kyparen inne i restaurationen när det ofta
var många gäster, att jag efter kl. 10 fick ofta tjänst
göra till 12 a 1 a 2 på nätterna. Jag måste gå fint

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

klädd, krage och manschetter och spisa middags-
målet tillsammans med Källärmästaren och
familj, samt kyparen. Ej ett ord talades vid mål-
tiderna annat än "go midda, tack, adjö". Konligen
bestod middagsmålet av rivena grovbröds-förhånade
skorpor kokt tunn soppa. Idon skulle vi krossa
små vete skorpor av 5 öringars omfång. Visser-
ligen hade jag ej något egentligt arbete, men
vi fingo om morgonen kl. 8 en kaffe kopp varm
mjölk i dricka kallas ölost, något stuvad po-
tatis på tefatet, samt en smörgås av flött i
stället för smör. Om middagen kl. 12. som nämts,
och kl. 5 eftermidd. likadan portion som om morgonen.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

Kaffe kl. 2 em. Detta bars ut till oss i spritboden av en piga. Maten var ju intet att klaga men vi yngre tyckte att den var otillräcklig. Ofta snögo vi oss till, att köpa några bullar i bagerboden, när hunger kändes. Men genom vanan att äta så litet, blev man onöndre känslig för hungern, men mager som en vinthund. Jag tjänstgjorde ungefär 1/2 år på Höganäs Gästgivaregård och lika länge på Hotell Höganäs, men skulle likväl gå 1/4 mil derifrån, ofta mist i natten, och lägga mig hos kyparen på gästgivaregården. Då begynte med telefon emellan de bägge hotellen, med som sagt 1/4 mils avstånd från varandra. Apparaten vidhäftade

ACC. N:R.

No 7137:36.

36.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

en lång isolerad snodd, eller sladd, som det
nu kallas. Med denna sladd kunde man bä-
ra telefonluren med sig i alla husets rum
och sätta den så, att man kunde höra när det
tutades för något samtal. Läsom tecken
på att man observerat, blåses i en pipa som
hade samma ljud som den på-tutande haft.
Derefter skulle samtal öppnas, men det hör-
des mycket svagt och otydligt, varför hela in-
rättningen blev snart slopad. Som på-tutningen
observerades dåligt, så folket kunde få tuta i sin-
tals utan att förnimmas om motparten gav akt.
Men troglivet tyckte jag ej mycket om och ville slä-
ta efter de sex månaderna, men att den stund jag

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var nykterist och källarmästaren sade sig icke kunna skaffa någon sådan i mitt ställe, så gjorde han uppskov efter uppskov och kvarhöll en del av arlöningen som han bort betalt ut månads-vär. Ändligen tog jag mod till mig att sluta och begärde intyg att jag varit i hans tjänst. Jag har intyget ännu liggande, men gästgivaren betalte aldrig till fullt ut de utlovade förmånerna, men kort därefter spelade han konkurs, men bibehöll likväl gästgivarergården. Det var så jag blev en eller flere erfarenheter rikare genom att se hur ofantligt rus dryckerna översvämmade hos folket i allmänhet och huru dessa rovdjur som handla med rusdrycker kunna draga alldeles oskäliga

ACC. N:R.

M. 7137:38.

38.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vinster på sin hand-tering. Det tillämpades vid
mätningen ett system som då kallades det nya
systemet, med kubiktum. Så att en kanna gam-
la blev 100 kubiktum och 25 kubiktum blev ett
halvestop, samt $1\frac{1}{2}$ tum var lika med ett kvarter.
De kunder som inte hade flaskor eller kaggar
med sig, kunde få låna lerkärls-dunkar,
emot att sätta pant. En stopadunk ($\frac{1}{2}$ kanna) var
50 öre, kannedunk en krona, $\frac{1}{2}$ stopdunk 25 öre och
2 kannedunk 1,50 krona. Sådana utskotts-dunkar
hade vi på förlag. De kunde ej annars försälgas
vid lerkärlsfaleriken i Höganäs, ty de vore behöf-
fande med diverse skrankor, antingen buckliga
vinda, öralösa eller spruckna. Att pant skulle sättas

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7137:39.

39.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var därför, att man behöfve inte tro att de kom-
mo tillbaka annars, och så var gästgivaren all-
deles lika glad, om de någonsin kommo, eller
aldrig, bara de betalts ned pant, så köpte han
andra i stället. Då var det svårare att skaffa
kork. Hans dräng och hästar körde en gång i ve-
kan, till Helsingborg, efter sprit och biertunnor,
och kunde ej förskaffa hem kork på flera veckor.
En regel var, att den som köpte 15 kannor brän-
vin på en gång, fick det för 1,75 kronor kannan, om
annars 2 kronor. Derfor var det en mängd bön-
der, och även andra, som köpte 15 kannor på en
gång. Två dagar framför varje högtid, Tåsk,
Tingst och midsommar, sålde jag varje dag, ut

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

i spritboden för 1200 kronor. Sålades det lika i
det andra hotellets spritbod, så blev det ungefär
5000 kronor varje högtid, förutom vad bier i resta-
urangen som sålades. Vad allt övrigt inträffade
i brännvins-tjänsten, blir för vidlyftigt att omnäma.
Endast en enda episod får jag omnämna.

Kronofogde Ekkelund i Görstöp, hade en postfö-
rare som hette Nils Tälsson, att varannan dag
köra med häst och vagn till Höganäs och hämta
posten. På en dag skulle jag ta in en tunn punch
i spritboden. Denne Nils Tälsson anlände om
morgnarna med post och skulle så vänta till
närmare kväll och hämta post. Han hjälpte
mig att rulla fram tunnan, ur porten och tvärs

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

över gården i Hotell Höganäs. Gårdsplanen var
nylagad med röd aska från gruvans pumporna
skinner askebunkar, och som tunnan inne
höll 200 kannor, så tryckte den sig hårdt i a-
skan med oragen, vid rullningen. Seponen
(sprundpluggen) slogs av och i hålet sattes en
kopparpump. Vi hade fem kannor mätt att pum-
pa i, och bära in och uppåt en liten trappa till den
stora liggartunnan. Nils Pålsson hjälpte till, och
Schweitz som ställt allt i ordning, befälde att den
lille back som upptog droppen, vid ombyte av mätt,
skulle efteråt tömmas i rännstenen, ty det kom
aska från bunken på tunnan, sköljdes med droppen
och orenade punchen. Vi tömde tunnan, det dröjde

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

med vars 30 mått eller mer, Schweitz hade gått
och tomtunnan sullades bort. "Nu får du smaka
på vad vi ha burit in," sade jag till Pålsson, och
tappade i en sup som vi hade lovat vid vissa till-
fälle åt hundra. Derefter gick jag ut och han med.
Jag tog då den lille backen eller träbunken, der
droppen och askan var. "Vart ska du gå härmed det?"
frågade Nils Pålsson. Jag ska gå bort och tömma
det i rännstenen svarade jag. För jag lovade dricka
det? frågade Pålsson. Ja gerna, men det är röd aska i
det, så du kan inte dricka det. Det lär inte vara
farligt. Dermed tog han emot backen, gick in och
stodde sig emot bod-diskin och drack. Der kun-
de väl varit nära $\frac{1}{3}$ liter ($\frac{1}{2}$ tam) som det hette. Pålsson

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7137:43.

43.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

frustade, rörde undan askan, men till slut
drack han det mesta av askan också, så det var
intet vidare att tömma då han lämnade enig
benken. Han tackade, vände om och gick att sätta
hästen för vagnen och köra bort till postkontoret.
Jag hörde ej ifrån honom, för än senare, då en
av stalldrängarne kom in och berättade att Pålsson
låg i stallsjiltan och sov, vid sidan om hästen och
ingen kunde väcka honom. Ut på natten kom si-
dande bud från kronfogden och sökte efter Pål-
son. Först på eftermiddagen nästa dag, kunde
mannen höra hem. Han fick väl en skrapa, men
fortsatte att föra posten, tills några månader
efter det jag flyttat, han åter blivit överlastad och fallit

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

fram och blivit liggande på vagnens springbåge, så att hjulet arat på Pålssons huvud och skavat hål på hjärnskålen, så att man fann Pålsson död, liggande på springbogen och hästen gående med vagnen efter sig, på landsvägen emot Tunneberga. Då jag var 16, 17, 18 åren arbetade jag hos bönder för daglön. En sommar, då jag var 16 år, var jag på ett ställe, der husbonden varit min skolkamrat. Han var gift, men skulle exercera beväring andra året då. Hans far hade lemnat honom 86 tunland jord, nybyggd gård, grönt målad, och grön park omkring gården, varför den skulle kallas "Grönaborg", som det också heter i denna dag. Prägen stod i travar. Den var jag ej med att hugga, men nu var det fråga om att måja

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

N° 7137: 45.

45.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hafre. Vi voro: en 13 quarters dräng, två tröskeomän
från Halland (tröskmännen skulle hjälpa till i höst-
en i vissa dagar, på de ställen der de skulle tröska
om vintern), samt jag och en gammal kreaturs-skö-
tare och husbonden, som ju skulle hugga före i
teten. Skärorna kunde vara ungefär 100 famnar (200
meter) långa. Husbonden gick före och högg den för-
sta skären. När han kom fram, kastade han sig på
marken (man kunde ej gerna sneja före än dagen
gätt av). När vi alla kommit fram, tog han sin lie,
och gick hem och syntes ej mer den dagen. Så blev
drängen förhuggare, dernäst de två tröskeomän,
derefter jag, och sist ryktaren. Ryktaren hade varit
guldsmeds-gesäll och kunde ej hugga mer än 5 famnar

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7137:46.

46.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på skären var gång vi andre voro framme, så drän-
gen övertog hans skär. Guldmids gesällen stod på knä
när han skulle stryka "Gibbs" lien, som han lade på
marken, med spetsen på lien, rätt opp stående. Jag
hade en kortare lie, än de äldre karlarnes liar, och
derför måste jag också ta fler hugg för att följa med.
Det kändes ofantligt hårt på bröstet, i symmet
som jag ej var så stark och van som de äldre. Men
jag blev ej mer än fem a sex gammar efter, då de
andre nådt fram. De stodo då och ströko sina
liar, medan de vilade sig, tills jag nådde fram.
Sålledes fick jag inte vila, men jag hade en fördel,
derigenom att min lie aldrig behövde slipas på
hela veckan. Den var nemligen av så godt stål,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7137: 47

47.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av:

Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och så hade jag själv gjort en strykspån, med på-
limmat hårdstens-pulver. De andre hade sina pul-
ver-horn och strötte sådant sand på, men de förvåna-
de sig över att jag ej behöfde slipa. De prövade min-
ne och funno att den var fullkomligt överlägsen de-
ras liar i bett. Den blev det att de skulle låna min
stryksticka, var gång de skulle stryka sina liar.
Ingen i våra nejder hade då sett själv-avläggare-
skördemaskinen och jag vill minnas att just år 1877
fick patent i Amerika på den Johnstoniska skörde-
maskinen. Den hösten var det mycket regnigt.
Den samme Grönaborgs herren, hade tillika arren-
derat en mindre egendom på ett litet avstånd
från Grönaborg. Der var en nyodling, på vilken även

ACC. N:R

M 7137 : 48.

78.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var hofre som skulle mejas. Vi voro samme
mejare utom gullsröden, men en man som bod
de i husen skulle hjälpa till och hade klätt sig
i de dyrbaraste byxor vi någonsin sett och ljusa
vor de. Grönaborgaren var spjåk med och skärorna
länga så man kunde icke se hur blött der var län-
gre framme. Men der gick fötterna och benen ner
i gylltja till knän och tofflorna näste vi ta av,
kavla opp byxorna och vada barfota igenom. Men
denne med de fine byxorna (var just den som be-
ottades med lärarinnan och nu spelat konkurs)
han gat inte kavla opp byxorna, som derföre ble-
vo dränkta till knät, och Grönaborgaren skrattade
ty han tyckte att spårn liknade rävspår, derför

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att de stodo i rät linie. När vi sen skulle binda
säden så rann vattnet av nekerna, när vi togo dem
upp och satte travar. Jüst som vi var i färd med
sådant horn ägarer att tänka på att vi skulle gå
till en annan åker och sprida ut rågravarna,
som stått länge i regn och nu begynte blåst och
solsken. Vi skyndade till rågravarna och kastade
ut en hel hop. Så gingo vi till förra arbetet igen. Men
endast efter en halv timme kom husbonden och befälde
oss att skyndsamt åter sätta upp rågravarna igen,
för nu kommer det regn, som också det gjorde redan
innan vi hunnit sätta opp häleten av de utspride
travarna. Efter ett par tre års jordbruksarbe-
te kunde jag, i styrka och skicklighet tävla med vem som helst.

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ålderstund min Mor var lungsigtig, fick jag
köpa på hemmet redan 1880. Men som min Far
var frisk, så kunde han, med tillhjälp av sina
2 systrar, sköta lantbruket under tiden som jag gav
mig i vagnmakare-lära, till 1882, då min Mor
dog och jag satte upp vagnmakar-verkstad för egen
räkning. Jag hade då genomgått bägge årens bevä-
ringsexercisen. Det skulle anses som billiga lärlings-
villkor med att endast betala 50 kronor på de åren,
men det skulle bero på att jag varit så mycket
med byggnadssnickare, att vad dertil hörde kän-
de jag till, så att jag kunde fullkomligt hand-
tera snickareverktygen på förhand. Jag
skulle ha föda och logi, men småsnalt bestämdes att jag

Forts.
M. 7221.

Skriv endast på denna sida!